

конфліктних ситуацій щодо вирішення майнових питань, так як не завжди справедливо можна досягнути згоди шляхом домовленості.

На підставі вищезазначеного можна зробити такі висновки:

- шлюбний договір слід розглядати як цивілістичний правочин з ознаками сімейно-правового. Він є двосторонньою, консенсуальною, строковою чи безстроковою угодою, направленою на встановлення певного режиму майна подружжя, а також їх взаємних майнових прав та обов'язків;
- шлюбний договір розширює диспозитивні можливості суб'єктів сімейно-правових відносин, надаючи їм можливість відійти від законом встановленого режиму майна подружжя і регулювати свої майнові відносини відповідно до своїх індивідуальних потреб;
- переважна більшість країн світу давно визнали доцільність існування інституту шлюбного договору в законодавстві. В різних країнах цей інститут має свої особливості, проте мета його існування єдина – надати подружжю достатньо широкі можливості для самостійного визначення своїх майнових відносин у шлюбі;
- шлюбним договором регулюються виключно майнові права подружжя.

Література:

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002, зі змінами та доповненнями: Офіц.текст. – К: Алерта, 2015.- с. 44
3. Мироненко В.П. Сімейне право України: підручник/ В.П.Мироненко, С.А. Пилипенко; [за заг. Ред. В.П. Мироненко].- К.: Правова єдність, 2008.-с.197-198.
4. Французский гражданский кодекс 1804 г. (с позднейшими изменениями до 1939 г.). – М. : Юридическое издательство НКЮ СССР, 1941. – 472 с.

Некіт К.Г.

Кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВИЙ СТАТУС ДОВІРЧОГО ВЛАСНИКА ЗА МОДЕЛЬНИМИ ПРАВИЛАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА (DCFR)

Сьогодні пильної уваги потребує дослідження правового статусу довірчого власника, оскільки вкрай важливим є забезпечення належного захисту прав осіб, які передають своє майно у довірчу власність, а цього можна досягти шляхом визначення таких обов'язків для довірчого власника, які б забезпечували належне та ефективне управління довіреним майном. Особливу роль у визначенні вимог до правового статусу довірчого власника на шляху до євроінтеграції відіграють Модельні правила європейського цивільного права (DCFR), які являють собою теоретичну розробку європейських дослідників та можуть бути взяті за основу українським законодавцем при приведенні національного законодавства у відповідність до європейських вимог.

Для розуміння сутності трасту за DCFR варто враховувати положення ст. X.-5:201 та ст. VIII.-1:202 вказаного джерела. Так, відповідно до ст. X.-5:201 DCFR, «якщо це не обмежено умовами трасту або іншими правилами цієї Книги, довірчий власник має право вчиняти на виконання обов'язків з трасту будь-яку дію, яка: а) має право на законній підставі бути вчинена власником фонду; або б) може бути вчинена особою на користь іншої особи на основі повноваження». Тобто довірчий власник має всі повноваження, якими володіє сам власник.

У DCFR встановлені також додаткові правоможності довірчого власника. Спеціальні правоможності довірчого власника закріплені у ст. X.-5:203 - ст. X.-5:208 DCFR, до них відносяться: правоможність уповноважити агента (доручити виконання обов'язків із трасту третій особі); правоможність передати титул особі, яка зобов'язується бути довірчим власником (передати трастові активи у розпорядження особі, яка зобов'язується бути довірчим власником стосовно цих активів та розпоряджатися ними відповідно до вказівок первісних довірчих

власників); правоможність передати фізичний контроль зберігачеві (передати трастові активи та документи, що їх стосуються, на зберігання); правоможність делегувати (доручити виконання будь-якого обов'язку з трасту або здійснення будь-якого права); правоможність обирати інвестиції (обирати спосіб інвестування); правоможність надавати трастову звітність для проведення аудиту.

Безпосередньо правам та обов'язкам довірчого власника присвячена Глава 6 Книги X DCFR, у якій спершу визначаються саме обов'язки довірчого власника, чим, вочевидь, підкреслюється наявність зобов'язального елемента в цьому речовому праві, той факт, що довірчий власник здійснює свої права відносно переданого йому майна в інтересах вигодонабувача. Загальним обов'язком довірчого власника є обов'язок управляти трастовим фондом і здійснювати будь-яку правоможність щодо розпорядження фондом як розсудливий управитель чужими справами в інтересах вигодонабувачів або для досягнення суспільно корисних цілей відповідно до норм права та умов трасту. Зокрема, довірчий власник повинен діяти з необхідними дбайливістю та професіоналізмом, чесно та добросовісно. При цьому у ст. X.- 6:102 DCFR конкретизується, що слід розуміти під «необхідною дбайливістю та професіоналізмом». Тут зазначається, що довірчий власник зобов'язаний діяти з такими дбайливістю та професіоналізмом, яких можна очікувати від у розумній мірі компетентної і дбайливої особи, яка управляє чужими справами, враховуючи при цьому, чи має довірчий власник право на винагороду. Якщо ж довірчий власник діє в рамках професійної діяльності, то він повинен діяти з такими дбайливістю та професіоналізмом, які очікуються від представника відповідної професії. Також у DCFR конкретизується, які саме дії довірчого власника щодо управління та розпорядження трастовим фондом слід вважати вигідними для вигодонабувача – такими вважаються економічно вигідні для вигодонабувача дії щодо управління та розпорядження (ч. 3 ст. X.- 6:101 DCFR).

Спеціальні обов'язки довірчого власника визначені у Підрозділі 2 Розділу 1 Глави 6 DCFR. У першу чергу до спеціальних обов'язків довірчого власника віднесено обов'язок відокремлення, збереження та страхування, закріплений у ст. X.- 6:103 DCFR, відповідно до якої довірчий власник зобов'язаний відокремити трастовий фонд від інших комплексів майна і забезпечити збереження трастових активів. Зокрема, довірчий власник не вправі інвестувати в активи, які особливо схильні до ризику незаконного привласнення, якщо не прийнято спеціальних заходів із забезпечення їх збереження. Також у тій мірі, в якій це є можливим та прийнятним, довірчий власник зобов'язаний страхувати трастові активи на випадок втрати і пошкодження.

Наступним спеціальним обов'язком довірчого власника за DCFR є обов'язок інформувати та надавати звіт. Відповідно до ст. X.- 6:104 DCFR, довірчий власник зобов'язаний повідомити вигодонабувача про існування трасту і наявність у вигодонабувача права на отримання вигоди. Для інформування вигодонабувача довірчий власник зобов'язаний докласти розумних зусиль, при цьому розумними вважаються такі зусилля, які співрозмірні тій вигоді, яка могла б бути надана вигодонабувачеві. Також довірчий власник повинен забезпечити доступність інформації про стан і інвестування трастового фонду, трастових боргах, про розпорядження активами трасту і доходами від них. Контроль за діяльністю довірчого власника здійснюється також завдяки обов'язку, передбаченому у ст. X.- 6:106 DCFR, відповідно до якої довірчий власник, за деякими винятками, зобов'язаний надати вигодонабувачеві можливість перевіряти трастові документи і виготовляти їхні копії.

У ст. X.- 6:105 DCFR закріплено обов'язок довірчого власника вести бухгалтерський облік щодо трастових фондів (трастовий облік). Аналогічний обов'язок довірчого власника передбачений ст. ч. 2 ст. 1030 ЦК України, відповідно до якої майно, передане у довірчу власність, відображається у довірчого власника на окремому балансі, і щодо нього ведеться окремий облік, а розрахунки, пов'язані з цим майном, здійснюються на окремому банківському рахунку.

Незважаючи на те, що довірчий власник відповідно до концепції трасту, закріпленої у DCFR, довірчий власник діє на власний розсуд і є вільним у визначенні того, коли й наскільки реалізація його правоможностей і розсуду найкращим чином сприяє виконанню обов'язків із трасту (ст. X.- 5:101 DCFR), DCFR закріплює й певні обмеження такої свободи розсуду. Так, ст. X.- 6:107 DCFR встановлений обов'язок довірчого власника інвестувати, згідно з яким довірчий власник повинен інвестувати трастовий фонд, наскільки це є можливим, зокрема: а) розпоряджатися активами, які зазвичай не приносять дохід і не зростають в ціні, і інвестувати отримані кошти; б) отримувати пораду спеціаліста з питань інвестування фонду, якщо довірчі власники не володіють

професійними знаннями, необхідними для ефективного та розсудливого інвестування фондів такого обсягу та характеру, як трастовий фонд; с) здійснити розподілення інвестицій; d) своєчасно контролювати доречність збереження або зміни інвестицій.

Довірчий власник не несе обов'язку інвестувати активи, а) які повинні бути передані вигодо набувачеві або використані для погашення трастового боргу; або б) інвестування яких перешкоджало б довірчим власникам виконати інші обов'язки.

Крім того, свобода розсуду довірчого власника обмежується його обов'язком, закріпленим у ст. X.- 6:108 DCFR, відповідно до якої довірчий власник не вправі особисто чи через агента купляти трастовий актив або право трастового кредитора по відношенню до довірчих власників.

Останнім обов'язком довірчого власника, закріпленим у DCFR, на якому варто зупинитися, є закріплена у ст. X.- 6:109 заборона отримувати несанкціоноване збагачення або перевагу. Довірчий власник не вправі використовувати трастовий фонд, інформацію або можливість, отримані у зв'язку зі здійсненням правоможностей довірчого власника, з метою збагачення, якщо таке використання не передбачено умовами трасту. Українським законодавством такої заборони не передбачено, що видається суттєвим упущенням, яке може призвести до зловживань з боку довірчого власника.

Проведений аналіз положень DCFR підтверджують деякі вже запропоновані нами раніше пропозиції щодо обов'язків довірчого власника [1]. Зокрема, як вже зазначалось, доцільним є покладання законом на довірчого власника обов'язку відокремлення майна, що передається в довірчу власність, щоб запобігти непорозумінням при вирішенні питання, хто має відповідати за зміщення майна, переданого в довірчу власність із майном установника довірчої власності або довірчого власника. По-друге, необхідно доповнити ст. 1037 ЦК України вимогою про надання довірчим власником звіту про свою діяльність у строки та в порядку, що встановлені договором. Також доцільним є врахування визначення поняття «необхідної дбайливості та професіоналізму», з якими повинен діяти довірчий власник в ході здійснення діяльності з управління довіреним йому майном, що дозволить точніше визначати критерії притягнення його до відповідальності за неналежне виконання своїх обов'язків. Нарешті, вкрай важливим видається закріпленій у DCFR обов'язок довірчого власника інвестувати, згідно з яким довірчий власник повинен розпоряджатися активами, які не приносять прибутку та інвестувати отримані від цього кошти. Закріплення такого обов'язку довірчого власника в українському законодавстві видається вельми доцільним з точки зору попередження можливості зловживань з боку довірчого власника у вигляді бездіяльності.

Література:

1. Некіт К. Г. Договір довірчого управління майном: порівняльно-правовий аналіз [Текст] : монографія / К. Г. Некіт. - О. : Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2012. - 182 с.
2. Рассказова Н.Ю. Модельные правила европейского частного права / Н.Ю. Рассказова. – М.: Статут, 2013. – 989 с.

Нікуліна Н.А.

Викладач кафедри господарсько-правових дисциплін
Одеського державного університету
внутрішніх справ,

Тайбішлак І. П.

Студент магістратури Одеського
державного університету
внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТОРГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах розвитку економіки України, та на тлі певного поглиблення фінансової кризи в нашій державі, ліцензування торгівельної діяльності має особливе значення та виступає